

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 512/2022-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa), zo sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov obchodnej spoločnosti **MBA System s. r. o.**, Strojárska 87, Snina, IČO 44 374 267, a [REDACTED] [REDACTED] právne zastúpených advokátom Mgr. Dávidom Štefankom, Povožnícka 18, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Humenné č. k. 21 Cb 99/2016-497 z 10. júna 2021 a uzneseniu Okresného súdu Humenné č. k. 21 Cb 99/2016-520 z 2. augusta 2022 takto

r o z h o d o l :

1. Návrhu na odklad vykonateľnosti uznesenia Okresného súdu Humenné č. k. 21 Cb 99/2016-520 z 2. augusta 2022 **n e v y h o v u j e .**
2. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 29. septembra 2022 domáhajú vyslovenia porušenia základných práv podľa 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uzneseniami Okresného súdu Humenné (ďalej len „okresný súd“) č. k. 21 Cb 99/2016-497 z 10. júna 2021 (ďalej len „uznesenie vyššieho súdneho úradníka“) a č. k. 21 Cb 99/2016-520 z 2. augusta 2022 (ďalej len „napadnuté uznesenie okresného súdu“).

Sťažovatelia navrhujú napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie, pričom zároveň žiadajú odložiť vykonateľnosť napadnutého uznesenia okresného súdu.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka (MBA System s. r. o.) mala dodať žalobcovi leteckú techniku na základe zmluvy o dodaní. Svoje záväzky vyplývajúce zo zmluvy

o dodaní neplnila, preto žalobca v zmysle rozhodcovskej doložky podal žalobu na Medzinárodnom rozhodcovskom súde pri obchodnej a priemyselnej komore Ukrajiny (ďalej len „rozhodcovský súd“). Rozhodcovský súd v danej veci rozhodol rozsudkom tak, že sťažovateľku zaviazal zaplatiť žalobcovi sumu 678 480 amerických dolárov (594 167,42 eur). Tento rozsudok nadobudol právoplatnosť 6. apríla 2015. Na základe rozhodcovského rozsudku podal žalobca 23. septembra 2015 návrh na vykonanie exekúcie.

Sťažovateľka a sťažovateľ () 2. decembra 2015 medzi sebou uzavreli zmluvu o zriadení záložného práva, ktorej predmetom bol celý majetok sťažovateľky. Dňa 10. decembra 2015 bolo vydané upovedomenie o začatí exekúcie. Následne súdny exekútor oznámil žalobcovi ako oprávnenému, že z dôvodu uzatvorenej záložnej zmluvy nemôže vykonať exekúciu, a poukázal pritom na § 61 ods. 2 Exekučného poriadku, podľa ktorého možno exekučné konanie na záloh viesť len vtedy, ak záložný veriteľ s exekúciou súhlasí.

3. Vzhľadom na popísané okolnosti podal žalobca na okresnom súde žalobu o určenie neplatnosti záložnej zmluvy uzavretej medzi sťažovateľmi. Okresný súd rozsudkom č. k. 21 Cb 99/2016 z 30. novembra 2018 určil, že záložná zmluva je neplatná. Rozsudok odôvodnil predovšetkým neurčitosťou zmluvy, keďže táto neobsahovala podstatné náležitosti vyžadované Občianskym zákonníkom. Zároveň konštatoval, že záložnou zmluvou sa sťažovateľka snažila docieľiť zmarenie uspokojenia pohľadávky žalobcu vymáhanej v exekučnom konaní, čo je neprípustné.

Po podaní odvolania Krajský súd v Prešove rozsudkom č. k. 3 Cob 20/2019 z 19. septembra 2019 rozsudok okresného súdu potvrdil. Napokon aj Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením č. k. 1 Obdo 2019 z 26. januára 2019 dovolanie sťažovateľov odmietol.

4. Okresný súd prostredníctvom vyššieho súdneho úradníka napadnutým uznesením rozhodol, že sťažovatelia sú povinní žalobcovi zaplatiť trovy konania v celkovej sume 20 287,14 eur.

Proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka podali sťažovatelia sťažnosť, v ktorej namietali najmä aplikáciu nesprávneho ustanovenia vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 655/2004 Z. z.“). V tejto súvislosti dôvodili tým, že v ich prípade mal byť aplikovaný § 11 ods. 1 písm. a), a nie § 10 ods. 2 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. Okresný súd uznesenie vyššieho súdneho úradníka zmenil tak, že sťažovateľov zaviazal zaplatiť žalobcovi sumu 18 245,73 eur, vo zvyšnej časti sťažnosť zamietol. Zároveň zaviazal sťažovateľov zaplatiť trovy konania o sťažnosti.

5. Okresný súd k zníženiu sumy náhrady trov konania dospel tak, že na rozdiel od vyššieho súdneho úradníka niektoré úkony právnej služby žalobcu nepovažoval za účelné, teda náhradu za nich žalobcovi nepriznal. Týmto postupom čiastočne vyhovel sťažnosti sťažovateľov. V podstatnom, teda so spôsobom výpočtu základnej sadzby tarifnej odmeny podľa § 10 ods. 2 vyhlášky č. 655/2004 Z. z., sa sudca okresného súdu stotožnil s postupom vyššieho súdneho úradníka. V tejto súvislosti okresný súd poukázal na uznesenie ústavného súdu č. k. IV. ÚS 604/2018 z 15. novembra 2018, ako aj na nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 176/2017 z 31. mája 2017, z ktorých pri svojom rozhodovaní vychádzal. V odôvodnení napadnutého uznesenia okresný súd

uviedol: „Ako to konštatoval tunajší súd v rozsudku vo veci samej a následne aj odvolací súd, uvedená zmluva o zriadení záložného práva bola uzavretá účelovo v záujme zmarit' oprávnenie žalobcu ako veriteľa domáhať sa uspokojenia svojej pohľadávky (vo výške 678 480,-USD, ktorá bola priznaná rozsudkom Medzinárodného rozhodcovského súdu pri Obchodnej a priemyselnej komore Ukrajiny č. k. AC č. 621c/2014 zo dňa 06.04.2015) z majetku povinného - žalovaného 1/. Záložná zmluva, platnosť ktorej bola predmetom tohto konania, bola uzavretá v záujme zmarenia uspokojenia žalobcu ako veriteľa, čo je neprípustné. Súd má za to (s prihliadnutím na citovanú judikatúru vyšších súdnych autorít), že je potrebné v každom konkrétnom prípade osobitne skúmať, či predmet konania je ocenený peniazmi alebo nie, pričom v danom prípade bol predmet konania ocenený peniazmi, keďže zmluva o zriadení záložného práva súvisela s rozhodcovským rozsudkom, ktorým bol žalovaný 1/ zaviazaný, aby žalobcovi uhradil sumu 678 480,- USD. Na základe uvedeného bolo na mieste aplikovať ustanovenie § 10 ods. 2 vyhlášky pri určovaní výšky odmeny za úkon právnej služby.“

Vo vzťahu k argumentácii sťažovateľov o tom, že základ pre výpočet trov právneho zastúpenia sa určuje podľa rovnakých kritérií ako základ pre výpočet súdneho poplatku, okresný súd poukázal na nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 478/2014 z 18. marca 2015 a citoval z neho: «... pokiaľ je vec, právo alebo plnenie, ktoré je predmetom súdneho sporu, peniazmi ocenené, potom sa táto čiastka (suma) považuje za základ pre tarifnú hodnotu, a to aj v prípadoch určenia vlastníckeho práva k takejto veci, pretože citovaný právny predpis dôsledne rozlišuje situácie pre náhradu trov konania, kedy je predmet sporu peniazmi ocenený a kedy nie je. Preto nie je možné vychádzať z názoru, že daná situácia nie je právom regulovaná a že vždy, keď je predmetom konania určenie vlastníckeho práva k veci, nemožno tento predmet konania peniazmi oceniť z hľadiska tarifnej odmeny podobne, ako to je pri vyrubovaní súdneho poplatku za určovací návrh podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“). Inými slovami, explicitná úprava v tarife vylučuje použitie § 11 ods. 1 písm. a) advokátskej tarify a rovnako aj príslušných ustanovení zákona o súdnych poplatkoch (I. ÚS 119/2012).»

II.

Argumentácia sťažovateľov

6. Sťažovatelia považujú napadnuté rozhodnutia okresného súdu za nezákonné a nespravodlivé a napadnuté uznesenie okresného súdu aj za nedostatočne odôvodnené. Porušenie práv odôvodnili tým, že v konkrétnom prípade išlo jednoznačne o spor, v ktorom nebolo možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva vzhľadom na to, že šlo o určenie neplatnosti záložnej zmluvy. Podľa názoru sťažovateľov záložná zmluva nemala nič spoločné so sumou 594 167,45 eur, ktorá bola žalobcovi priznaná rozhodcovským rozsudkom v inom konaní. V danom prípade mal byť teda pre výpočet náhrady trov konania aplikovaný postup podľa § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky č. 655/2004 Z. z.

7. Poukazujúc na rozhodnutie najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 MCdo 18/2008, sťažovatelia argumentovali aj tým, že základ pre výpočet trov právneho zastúpenia sa určuje podľa rovnakých kritérií ako základ pre výpočet súdneho poplatku vyrubovaného vo veci. Tento postup reflektuje jednotu základu pre všetky druhy trov konania, ktorých výška sa odvíja od hodnoty sporu.

8. Návrh na odklad vykonateľnosti sťažovateľa odôvodnili predovšetkým zlou finančnou situáciou sťažovateľky spôsobenou objektívnymi okolnosťami na trhu, v rámci ktorého podniká. Ani finančná situácia sťažovateľa, ktorý je fyzickou osobou starajúcou sa o rodinu, neumožňuje zaplatiť žalobcovi súdom priznané trovy konania.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietanie porušenia práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1, 2 ústavy) a práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutým uznesením okresného súdu, ktorým bola zamietnutá sťažnosť proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka v otázke výšky trov konania. Sťažovatelia predovšetkým nesúhlasia s aplikáciou § 10 ods. 2 vyhlášky č. 655/2004 Z. z., ktorú považujú za nesprávnu. Podľa názoru sťažovateľov v ich spore o určenie neplatnosti záložnej zmluvy mal byť aplikovaný § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky č. 655/2004 Z. z.

III.1. K porušeniu práv uznesením vyššieho súdneho úradníka:

10. Ústavnú sťažnosť proti napadnutému uzneseniu vyššieho súdneho úradníka vo vzťahu k namietanému porušeniu základných práv je potrebné odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

11. Ako to z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda len vtedy, keď o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné sudy.

12. Proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka sťažovatelia podali sťažnosť, o ktorej rozhodol sudca okresného súdu. Tým je zároveň v uvedenom rozsahu vylúčená právomoc ústavného súdu.

III.2. K porušeniu práv napadnutým uznesením okresného súdu:

13. Ústavnú sťažnosť je potrebné odmietnuť z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

O zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti možno hovoriť, ak namietaným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť preto možno považovať tú, pri ktorej predbežnom prerokovaní ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (porov. napr. II. ÚS 66/2011, III. ÚS 155/09, III. ÚS 198/2020). Vo všeobecnosti platí, že spor o náhradu nákladov konania

nedosahuje spravidla sám osebe intenzitu zakladajúcu porušenie základných práv a slobôd, akokoľvek sa môže účastníka konania citeľne dotknúť. Z judikatúry ústavného súdu (IV. ÚS 248/2008, III. ÚS 125/2010, I. ÚS 134/2016) vyplýva, že rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi je zásadne výsadou týchto súdov, pri ktorej sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania. Ústavný súd pri posudzovaní problematiky nákladov konania, t. j. vedľajšej problematiky vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k zrušeniu napádaného výroku o nákladoch konania sa uchýľuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces) extrémnym spôsobom, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (rovnaké závery porov. napr. aj v IV. ÚS 248/08, II. ÚS 64/09, I. ÚS 40/2012, II. ÚS 364/2014, z novšej judikatúry II. ÚS 153/2016, II. ÚS 681/2016, IV. ÚS 498/2018, II. ÚS 100/2020).

Sťažovatelia predovšetkým namietajú nesprávnu aplikáciu vyhlášky č. 655/2004 Z. z. a tvrdia, že v ich spore nie je možné vyčíslit' hodnotu práva spôsobom, ako to urobil okresný súd, keďže v spore šlo o určenie neplatnosti záložnej zmluvy. Sťažovatelia i okresný súd svoje tvrdenia odvodzovali aj od rozhodnutí ústavného súdu a najvyššieho súdu, ktoré sa ale zaoberali najmä otázkou trov konania vo vzťahu k určovacím žalobám v súvislosti s nehnuteľnosťami.

14. Z § 9 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. vyplýva, že základná sadzba tarifnej odmeny sa stanoví podľa tarifnej hodnoty veci alebo druhu veci, alebo práva. Podľa § 10 ods. 2 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. ak nie je ustanovené inak, považuje sa za tarifnú hodnotu výška peňažného plnenia alebo cena veci alebo práva, ktorých sa právna služba týka, určená pri začatí poskytovania právnej služby. V zmysle § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky č. 655/2004 Z. z. základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna trinástina výpočtového základu iba v prípade, ak nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch alebo ju možno zistiť len s nepomernými ťažkosťami.

15. Ústavný súd poukazuje na svoju stabilnú judikatúru, podľa ktorej pri aplikácii § 11 ods. 1 písm. a) vyhlášky č. 655/2004 Z. z. má rozhodujúci význam najmä v ňom uvedené slovné spojenie „*ak nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch*“. Vyjadriť hodnotu (v danom prípade práva) predovšetkým znamená vysporiadať sa so skutočným obsahom predmetu konania, t. j. s tým, aké účinky má pre účastníkov (resp. strany sporu) meritórne rozhodnutie súdu v tomto konaní (m. m. II. ÚS 492/2013, IV. ÚS 187/2018).

16. Judikatúra všeobecných súdov o predmete konania, ktorý je oceníteľný v peniazoch, je pestrá. Z tejto judikatúry v zásade vyplýva, že konania, v ktorých ide o určenie vlastníckeho práva k veci, majú predmet oceníteľný peniazmi (II. ÚS 478/2014, I. ÚS 119/2012). Za peniazmi neoceníteľný predmet konania sú napr. považované konania o určenie neúčinnosti právneho úkonu (3 M Cdo 9/2009, 2 M Cdo 8/2009), o neplatnosti kúpnej zmluvy (2 M Cdo 18/2008), o určenie neplatnosti dražby k nehnuteľnej veci – bytu (uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 16 Co 373/2016 z 21. septembra 2017), určenie neplatnosti zmluvy o postúpení pohľadávok (1 Obdo V 43/2011), incidenčné konania (1 M Obdo V 17/2006, 4 Obo 262/2007, 2 Obo 98/2009, 5 Obo 48/2014, porovnaj tiež III. ÚS 534/2011). Inými slovami, v sporoch, ktoré sa bezprostredne

dotýkajú určenia vlastníctva, pôjde o predmet ocenieľný peniazmi a v sporoch, kde tento prvok bezprostrednosti chýba, pôjde o predmet neocenieľný.

17. Argumenty sťažovateľov o charaktere sporu o určenie neplatnosti právneho úkonu v nadväznosti na výpočet trov konania by sa mohli javiť ako opodstatnené. Na druhej strane však najvyšší súd a aj ústavný súd uviedli právny názor, podľa ktorého konanie o určenie neplatnosti právneho úkonu nemožno automaticky považovať za predmet neocenieľný peniazmi, otázku ocenieľnosti predmetu v týchto konaniach je potrebné skúmať v každom jednotlivom prípade (porovnaj uznesenie č. k. 5 M Cdo 9/2010 z 29. novembra 2010 a tiež nálež č. k. I. ÚS 176/2017 z 31. mája 2017). Ústavný súd v uznesení č. k. III. ÚS 252/2018 z 20. júna 2018 považoval za ústavne akceptovateľný právny názor Okresného súdu Žilina, ktorý konanie o návrhu na zriadenie vecného bremena spočívajúceho v práve prechodu a užívania parcely považoval za peniazmi ocenieľný predmet, pričom pri určení ceny vecného bremena vychádzal zo znaleckého posudku.

18. S prihliadnutím na uvedené skutočnosti ústavný súd považoval za relevantné uviesť, že predmetom napadnutého konania bolo určenie, že záložná zmluva je neplatná a po vyslovení jej neplatnosti záložné právo na majetok sťažovateľky (z ktorého sa má uspokojiť pohľadávka žalobcu) ani nevzniklo. Za významný v okolnostiach danej veci je možné považovať aj záver okresného súdu vyjadrený v meritórnom rozsudku, podľa ktorého v prípade určenia neplatnosti záložnej zmluvy sa právne postavenie žalobcu ako oprávneného v exekučnom konaní zmení, keďže exekúciu bude možné vykonať. Okresný súd tiež konštatoval, že účelom uzavretia záložnej zmluvy medzi sťažovateľmi bolo obísť ustanovenia Exekučného poriadku, teda obísť oprávnenie žalobcu ako veriteľa domáhať sa uspokojenia jeho pohľadávky z majetku sťažovateľky ako povinnej.

19. Rozhodovanie o trovách konania patrí jednoznačne do výlučnej kompetencie všeobecných súdov. Ako už bolo načrtnuté, právomoc ústavného súdu nenahrádza postupy, skúmanie namietanej vecnej nesprávnosti a rozhodnutia všeobecných súdov, pretože ústavný súd nie je vo vzťahu k všeobecným súdom opravnou inštanciou. Opodstatnenosť ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy prichádza do úvahy iba v prípadoch extrémneho vybočenia zo štandardov uplatňovaných v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ktoré môžu mať za následok porušenie ústavou zaručených základných práv a slobôd, alebo tiež v prípadoch absencie primeraného zdôvodnenia tohto rozhodnutia.

20. Takéto vybočenie, resp. neodôvodnenosť rozhodnutia však ústavný súd v prípade sťažovateľov nevidel. Z namietaného uznesenia okresného súdu nevyplýva svojvôľa alebo taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu, a preto ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

21. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku podľa § 56 ods. 2 písm. a) a g) zákona o ústavnom súde bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi (odklad vykonateľnosti) uvedenými v ústavnej sťažnosti.

22. Ako *obiter dictum* ústavný súd dodáva, že v okolnostiach danej veci považuje aplikáciu § 10 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. za udržateľnú. Ak okresný súd dospel k záveru, že určenie neplatnosti záložnej zmluvy je spor, ktorý je peniazmi oceniteľný, mal podľa názoru ústavného súdu na účely určenia tarifnej hodnoty vychádzať z hodnoty zálohu. Sťažnostná argumentácia sťažovateľov však bola namierená iba proti samotnému princípu výpočtu náhrady trov, teda iba proti tomu, či mal byť aplikovaný § 10 alebo § 11 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. Poukazujúc aj na početnú judikatúru ústavného súdu o tom, že otázka náhrady trov konania patrí výlučne do kompetencie všeobecných súdov, nepristúpil ústavný súd k zrušeniu napadnutého uznesenia okresného súdu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. novembra 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu